

မြန်မာနိုင်ငံ - “ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ချင်းပြည်နယ်များတွင် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ်ကို ဆန့်ကျင်သော ရာဇဝတ်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခြင်း” - ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ် ယန်ဟီးလီ

ဂျီနီဗာ/ဘန်ကောက် (၂၀၂၀ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၉ ရက်) - မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ချင်းပြည်နယ်များတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားမျိုးနွယ်ကို ဆန့်ကျင်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် စွပ်စွဲချက်များအပေါ် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးတစ်ရပ် လုပ်ဆောင်ရန် ကုလသမဂ္ဂ၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူမှ တောင်းဆိုလိုက်သည်။

“ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း COVID-19 ကပ်ရောဂါကြောင့် အလုပ်များနေတဲ့ချိန်မှာ မြန်မာစစ်တပ်က ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းမှာ ပြည်သူလူထုအပေါ် ပစ်မှတ်ထားတဲ့ တိုက်ခိုက်မှုတွေကို ဆက်လက် တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်နေတယ်” ဟု ကုလသမဂ္ဂ၏ မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် တာဝန်သက်တမ်း ကုန်ဆုံးတော့မည့် ယန်ဟီးလီ က ပြောဆိုလိုက်သည်။

“ရက္ခိဋ်တပ်တော်ကပါ ပါဝင်ရမယ့် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး တောင်းဆိုမှုတွေကို ဥပေက္ခာပြု ခံနေရပါတယ်။ အဲဒီအစား တပ်မတော်အနေနဲ့ ရခိုင်နဲ့ ချင်းပြည်နယ်က တိုင်းရင်းသားပြည်သူ အသိုင်းအဝိုင်းတွေအပေါ် ဆိုးဝါးလှတဲ့ နစ်နာခံစားရမှုတွေဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်နေတယ်” ဟု ယန်ဟီးလီ က ပြောသည်။

“နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာဥပဒေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးတို့ရဲ့ အခြေခံကျဆုံးမှုတွေကို တပ်မတော်က စနစ်တကျ ချိုးဖောက်မှုတွေ လုပ်ဆောင်နေတယ်။ ရခိုင်နဲ့ ချင်းပြည်နယ်တွေမှာရှိတဲ့ ပြည်သူလူထုတွေအပေါ် သူ့ရဲ့ ကျူးလွန်မှုတွေဟာ စစ်ရာဇဝတ်မှုနဲ့ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ဆန့်ကျင်တဲ့ ရာဇဝတ်မှုများ အတိုင်းအတာလောက်အထိ ရှိနိုင်တယ်။ ရက္ခိဋ်တပ်တော် အပါအဝင် ပဋိပက္ခမှာ ပါဝင်တဲ့ အစုအဖွဲ့အားလုံးအနေနဲ့ ပြည်သူလူထုကို အကာအကွယ်ပေးရပါမယ်။”

ပဋိပက္ခကို အဆုံးသတ်ရန်အတွက် တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုသည် အလွန်အရေးကြီးသည်ဟု ကျွမ်းကျင်သူမှ ပြောသည်။ “တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုကို ရင်ဆိုင်စရာ မလိုတဲ့အတွက်ကြောင့် တပ်မတော်အနေနဲ့ အပြစ်ပေးအရေးယူခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်စွာနဲ့ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေတယ်။ သူတို့ရဲ့ နည်းဗျူဟာတွေက ပြည်သူလူထုတွေရဲ့ ထိခိုက်နစ်နာမှုကို အမြင့်ဆုံး အနေအထားဖြစ်အောင် ဆယ်စုနှစ်များစွာ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ လုပ်ဆောင်နေခဲ့ပြီး ဖြစ်တယ်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှာ ရိုဟင်ဂျာတွေအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့တာတွေကို ကျမတို့ အားလုံး သိပြီးသား ဖြစ်တယ်။ အခုအချိန်မှာ ရခိုင်၊ မြို့၊ ဒိုင်းနက်နှင့် ချင်း ပြည်သူအသိုင်းအဝိုင်းတွေ လတ်တလော လတွေမှာ အသတ်ခံနေရတာတွေနဲ့အတူ ပဋိပက္ခဒေသက ပြည်သူတွေအားလုံးကို ပစ်မှတ်ထားတာတွေ ရှိနေတယ်။ စွပ်စွဲထားတဲ့ ရာဇဝတ်မှုတွေကို နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံနှုန်းတွေနဲ့အညီ စုံစမ်းစစ်ဆေးတာမျိုးတွေ လုပ်ဆောင်ပြီး ကျူးလွန်သူတွေကိုလဲ တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုရှိလာအောင် အရေးယူဆောင်ရွက်ရပါမယ်။”

၂၀၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလကတည်းက တပ်မတော်ဟု သိကြသော မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ရက္ခိဋ်တပ်တော် တို့အကြား ဖြစ်ပွားနေခဲ့သော ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ချင်းပြည်နယ်များရှိ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခသည် ပြင်းထန်

ဆိုးရွားလာခဲ့ပြီး ပြီးခဲ့သည့် ရက်သတ္တပတ်များအတွင်းကမှ တပ်မတော်က ပြည်သူလူထုအား ပစ်မှတ်ထားသည့် တိုက်ခိုက်မှုများမှာ ပိုမိုတိုးပွားလာခဲ့သည်။ ပဋိပက္ခ စတင်ဖြစ်ပွားချိန်မှစ၍ လူဦးရေ ၁၅၇,၀၀၀ ကျော် နေရပ်စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ကြရပြီး အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးများအပါအဝင် ရာနှင့်ချီသော ပြည်သူများ သေဆုံးခြင်းနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာမှုများ ရှိခဲ့သည်။

ရက္ခိဋ်တပ်တော်အနေဖြင့်လည်း ဒေသခံအရာရှိများနှင့် လွှတ်တော်အမတ်များကို ပြန်ပေးဆွဲခြင်း အပါအဝင် ပြည်သူလူထုအား အနှုတ်လက္ခဏာဆောင်သော သက်ရောက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည့် ၎င်း၏ ရန်လိုသည့်ဟန်ပန်များ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ လက်တလော ဧပြီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင်ပင် ပလက်ဝမြို့နယ် ကော်မတီ၏ ရွေးကောက်ခံ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအား ရက္ခိဋ်တပ်တော်မှ အဓမ္မခေါ်ဆောင်သွားကြောင်း သတင်းရရှိထားသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းအနေဖြင့် အရပ်သားများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို တိုးမြှင့်စေသည့် သက်ရောက်မှုရှိသော တဖက်သတ် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး ကြေညာထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ အပါအဝင် အာဏာပိုင်များအားလုံး အနေဖြင့် COVID-19 အကျပ်အတည်း ဖြေရှင်းရာတွင် အလေးထား အာရုံစိုက်သင့်ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် အိမ်နီးချင်း ချင်းပြည်နယ်များရှိ အရပ်သားပြည်သူများအပေါ် တပ်မတော်မှ လေကြောင်းဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် လက်နက်ကြီး ပစ်ခတ်ခြင်းတို့သည် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများနှင့် ကလေးသူငယ်များ၏ အရေအတွက် တော်တော်များများ သေကြေခြင်း၊ ဒဏ်ရာရခြင်းများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ဒဏ်ရာရသူများ အရေးပေါ် ကျန်းမာရေး ကုသစောင့်ရှောက်မှု ရရှိရန်ကိုလည်း တပ်မတော်မှ တားဆီးခဲ့သည်ဟု အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိက ပြောဆိုသည်။ ရက္ခိဋ်တပ်တော်နှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသည်ဟု သံသယရှိသူ အမျိုးသားများအား ရက်များစွာ ထိန်းသိမ်းခဲ့ကာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခဲ့သည်။ စာသင်ကျောင်းများ၊ အိမ်များ နှင့် ဘုန်းကြီးကျောင်း တစ်ကျောင်းအား မီးရှို့ခဲ့ သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။ အိမ်ခြေ ၇၀၀ ထိရှိသော ရွာတစ်ရွာလုံး အပါအဝင်ပင် ဖြစ်သည်။

“ဧပြီလ ၁၃ ရက်နေ့က ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့နယ် ကျောက်ဆိပ်ရွာကို ပစ်မှတ်ထားတဲ့ ရွာနား တပ်ရင်း အမှတ် ၅၅၀ အခြေစိုက်စခန်းက လက်နက်ကြီး တိုက်ခိုက်မှု တစ်ခုမှာဆိုရင် တပ်မတော်က အနည်းဆုံး ကလေး ၂ ယောက် အပါအဝင် အရပ်သား ၈ ယောက်ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့တယ်။” ဟု ယန်ဟီးလီ က ပြောသည်။ ထိုတိုက်ခိုက်မှုများနောက်တွင် ရွာများရှိ လူထုအားလုံး ထွက်ပြေးခဲ့ကြရသည်ဟု မျက်မြင်သက်သေများက ဆိုကြသည်။

တပ်မတော်အနေဖြင့် ဒါဇင်နှင့်ချီသော အမျိုးသားများကို ပျောက်ဆုံးသွားစေခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်ခြင်းများ ဖြစ်စေခဲ့သည်ဟု ကုလသမဂ္ဂ ကျွမ်းကျင်သူက ဆိုသည်။ မတ်လ ၂၂ ရက်နေ့ ကျောက်တော်၊ တင်မရွာရှိ အိမ်ခြေ ၇၀၀ ကို မီးရှို့ခဲ့ပြီးနောက် အမျိုးသား ၁၀ ဦး ပျောက်ဆုံးခဲ့သည်။ အမျိုးသားတစ်ဦး သေနတ်ဒဏ်ရာဖြင့် သေဆုံးနေပြီး အပိုင်းပိုင်းဖြတ်တောက်ထားသော ခန္ဓာကိုယ် အစိတ်အပိုင်းများကို အနီးအနားရှိ မြစ်ထဲတွင် နောက်ပိုင်း၌ တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇွန်လလောက်က လူသားချင်းစာနာမှု အကူအညီရရှိရေးအပေါ် တင်းကြပ်သော ကန့်သတ်မှုများ ရှိနေစဉ်မှာပင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသူ ၈ ထောင်ကျော်ရှိနေသည့် ချင်းပြည်နယ် ပလက်ဝ မြို့နယ်အပါအဝင် နေရာဒေသတချို့သို့ အကူအညီများ မရောက်ရှိစေရန် တပ်မတော်မှ ပိတ်ပင်နေသဖြင့် ဒေသခံလူထုအတွက် ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ နောက်ဆက်တွဲ သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေသည် ဟု သူမက ဆိုသည်။ ပြည်သူများအနေဖြင့် အရေးပေါ် ကျန်းမာရေးကုသစောင့်ရှောက်မှု ရရှိရန်ကိုလည်း ဤအခြေအနေက တားဆီးနေသည်။ ရက်စက်လှသည်မှာ ပြင်းထန်စွာ ဒါဏ်ရာရနေသော ဆယ်ကျော်သက်အရွယ် အမျိုးသားငယ်တစ်ဦးကို သယ်ဆောင်လာသည့်ကားအား ဆေးရုံသို့ သွားရာလမ်းတွင် ရခိုင်ရှိ စစ်တပ်စစ်ဆေးရေးဂိတ် တစ်ခုမှ အတင်းအကြပ် စောင့်ဆိုင်းခိုင်းခဲ့သောကြောင့် ထိုလူငယ်မှာ ထိုဂိတ်တွင်ပင် သေဆုံးခဲ့ရသည်။

ထောက်ပံ့ရေး လုပ်သားများသည်ပင် ပဋိပက္ခအတွင်း ပစ်မှတ်ထားခံနေခဲ့ရပါသည်။ ပြီးခဲ့သည့် ရက်သတ္တပတ်က ကုလသမဂ္ဂ အမှတ်တံဆိပ်ပါသည့်ယာဉ်သည် အပစ်ခံခဲ့ရပြီး ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့အစည်းမှ ယာဉ်မောင်းသူနှင့် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းတို့ ဒါဏ်ရာရရှိခဲ့ပြီး ထို့နောက်ပိုင်းတွင် ယာဉ်မောင်းသူမှာ သေဆုံးခဲ့ပါသည်။ “လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ လုပ်သားတွေဟာ ပစ်မှတ် တစ်ခု မဖြစ်သင့်ပါဘူး၊ သူတို့ကို တိုက်ခိုက်တာဟာ နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြင်းထန်စွာ ချိုးဖောက်မှု တစ်ရပ်ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတိုက်ခိုက်မှုအတွက် ကျူးလွန်သူတွေကို တာဝန်ခံစေမှုနဲ့အတူ ဘယ်သူက တာဝန်ရှိတာလဲဆိုတာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု တစ်ရပ် ရှိရပါလိမ့်မယ်။” ယန်ဟီးလီက ပြောဆိုပါသည်။

၂၀၁၉ ဇွန်လက စပြီး မိုဘိုင်းအင်တာနက် ဖြတ်တောက်မှု နှင့် သတင်းသမားများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဖြင့် လက်တလော တရားစွဲဆိုခြင်းများကြောင့် ကြောက်ရွံ့မှုနှင့် သတင်းတင်ပြမှုကို နှောင့်နှေးစေမှုများ ရှိနေလင့်ကစား သူမအနေဖြင့် မြေပြင်ရှိ ပြည်သူများထံမှ သတင်းအချက်အလက်များ ဆက်လက်ရရှိနေခဲ့ပါသည်။

“ပဋိပက္ခကိစ္စအပေါ် တင်ပြနေတဲ့ သတင်းဌာနတွေမှာ အလုပ်လုပ်နေလို့ အဖမ်းခံရမှာကို စိုးရွံ့ပြီး တိမ်းရှောင် ပုန်းအောင်နေရတဲ့ ရခိုင်တိုင်းရင်းသား သတင်းထောက်တွေနဲ့ ပတ်သက်လို့ သတင်းတွေကိုလဲ ကျမ ရနေခဲ့ပါတယ်။ မိုဘိုင်းအင်တာနက် ပိတ်ဆို့မှုကို လုံးဝ ရပ်လိုက်ဖို့၊ ဒီလို အကျပ်အတည်းကိစ္စတွေအပေါ် တင်ပြနိုင်ဖို့အတွက် မီဒီယာတွေကို လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားခွင့်ပြုဖို့ ကျမအနေနဲ့ ထပ်မံတောင်းဆိုလိုက်ပါတယ်။”

“ရခိုင်နဲ့ ချင်းမှာရှိတဲ့ အရပ်သားတွေကို ကာကွယ်နိုင်ရေး ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတွေကို အရှိန်မြှင့်တင်ဖို့နဲ့ ၂၀၁၇ တုန်းကလို စံနစ်ကျရှုံးမှုမျိုး နောက်တခါ ထပ်မံဖြစ်ရေး သေချာစေဖို့ ကုလသမဂ္ဂကိုလဲ ကျမအနေနဲ့ တောင်းဆိုလိုက်ပါတယ်။”

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ၎င်း၏ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာတရားရုံး၏ ကြားဖြတ်အစီအစဉ်များနှင့် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ စာချုပ်ကို လေးစားလိုက်နာရန် မိမိတို့ သမတ၏ လမ်းညွှန်ချက်တို့ကို လိုက်နာရမည်ဖြစ်ကြောင်း လူ့အခွင့်အရေး ကျွမ်းကျင်သူက ပြောဆိုလိုက်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာများ အားလုံးကို [ဤနေရာတွင်](#) ကြည့်နိုင်ပါသည်။

(အဆုံး)

ယန်ဟီးလီ (ကိုရီးယား ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ) အား ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီက မြန်မာနိုင်ငံ [လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်](#) အဖြစ် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ခန့်အပ်ခဲ့ပါသည်။ သူမအနေဖြင့် မည်သည့် အစိုးရ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများနှင့်မျှ သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိ၊ အမှီအခိုကင်းလွတ်ပြီး သူမ၏ ကိုယ်ပိုင် စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်အတွင်း တာဝန်ထမ်းဆောင်သည်။ ယန်ဟီးလီ အနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂ ကလေးသူငယ်များဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကော်မတီတွင် အဖွဲ့ဝင်နှင့် ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည် (၂၀၀၃-၂၀၁၁)။ သူမသည် ဆိုးလ်မြို့ရှိ Sungkyunwan University ၌ လက်ရှိ ပါမောက္ခတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတော်အဆင့် လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်၏ အကြံပေးကော်မတီတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသည်။ သူမသည် ကလေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စင်တာ၏ တည်ထောင်သူ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သည်။

အထူးကိုယ်စားလှယ်များသည် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ [အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ](#)၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးစံနှစ်ရှိ သီးခြားလွတ်လပ်သော ကျွမ်းကျင်သူများပါဝင်သည့် အကြီးဆုံးအဆောက်အအုံဖြစ်သော အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ကောင်စီ၏ သီးခြားလွတ်လပ်သော အချက်အလက်ရှာဖွေရေးနှင့် ကြီးကြပ်စောင့်ကြည့်ရေး ယန္တရားများ၏ ယေဘုယျ အမည်နာမလည်း ဖြစ်ပါသည်။ အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိထားသူများသည် လူ့အခွင့်အရေး ကောင်စီမှ ခန့်အပ်ထားသော သီးခြားလွတ်လပ်သည့် လူ့အခွင့်အရေး ကျွမ်းကျင်သူများ ဖြစ်ကြပြီး နိုင်ငံတစ်ခု၏ အခြေအနေများ သို့မဟုတ် ကမ္ဘာ့နေရာအနှံ့ရှိ အကြောင်းကိစ္စများကို ဖော်ထုတ်တင်ပြပေးရန်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စွမ်းဆောင်ရည်အတွင်းမှ တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြပြီး ၎င်းတို့အလုပ်အတွက် လခတစ်စုံတရာ မရရှိပါ။

ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး, နိုင်ငံအလိုက် စာမျက်နှာ - [မြန်မာ](#)

သတင်းအချက်အလက်များ ပိုမိုရရှိလိုမှုနှင့် မီဒီယာဆိုင်ရာ တောင်းခံမှုများအတွက် Georgia Drake (+66 659 450 406/ georgia.drake@un.org) ထံ ကျေးဇူးပြု၍ ဆက်သွယ်ပါ။

အခြား သီးခြားလွတ်လပ်သော ကုလသမဂ္ဂ ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ပတ်သက်၍ မီဒီယာဆိုင်ရာ စုံစမ်းလိုမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ Xabier Celaya (+41 22 917 9445 / xcelaya@ohchr.org) ထံ ကျေးဇူးပြု၍ ဆက်သွယ်ပါ။

*Concerned about the world we live in?
Then **STAND UP** for someone's rights today.
#Standup4humanrights
and visit the web page at <http://www.standup4humanrights.org>*